

Wat ons ontglipt

Van dezelfde schrijver, bij dezelfde uitgever:

Taal en Tal bij Spinoza
ISBN: 97890-4072-4091

Ruimte en Getal
ISBN: 97890-6562-2358

Een rechte staaf wordt gebogen
ISBN: 97890-7130-1667

Een idee van constructiemechanica
ISBN: 97890-4072-4787

The vertical motion of foundations and pontoons
ISBN: 97890-7130-1643

Deventer Universitaire Pers
Liber universitatis: aan de slapende intellectuelen van de Lage Landen
J.D.J. Buve en G.F.J. Kruijtzter
ISBN: 97890-7937-8890

Heruitgave
Eerste druk januari 2016
© 2016 Godfried Kruijtzter

Uitgegeven door Delft Academic Press
www.delftacademicpress.nl

ISBN: 97890-6562-3898
NUR: 730

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of vervaelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Wat ons ontglipt

Godfried Kruijtzter

“Klopt en er wordt niet opengedaan” (Cynicus).

Aan : Rozemarijn, Mees, Fenne

Inhoud

Voorwoord	vii
1. Verkenning	1
2. Complementariteit	15
3. Waarneming	29
4. Lichaam, ziel en geest	35
5. Een wijze geleerde, Wat ons ontglipt	45
6. Wat opvalt	63
7. Appendix. Bijzondere theorieën	73
8. Literatuur	76

Voorwoord

Dit boekje gaat over lichaam, ziel en geest en leven. Het is geschreven door een leek, die op basis van gezond verstand alle theorieën over bewustzijn/brein met een korreltje zout tot zich neemt. Het lijkt erop dat de termen lichaam, ziel en geest van de oude Hebreëen en de apostel Paulus, door wie Spinoza zich liet inspireren, de werkelijkheid het dichtst benaderen.

Het gaat tevens over de overtuiging dat er een mathematische, fysische realiteit bestaat waarvan onze kosmos een aandoe-ning is en over het vertrouwen in het zijn van een persoonlijke God die ons in Christus nabij komt; een overtuiging en een vertrouwen die niets met elkaar van doen hebben en dus gescheiden moeten worden. Deze mathematische, fysische realiteit zelf en de persoonlijke God zelf ontglippen ons. Ook het ontstaan van het leven en het bewustzijn ontglippen ons. Wij sluiten ons aan bij de gedachte van Herman van Praag: “Ik geloof in de rede en acht het redelijk te geloven”. Over de onderbouwing hiervan gaat dit boekje.

Verder behandelt dit boekje de begrippen causaliteit, determinisme, voorspelbaarheid, vrije wil, toeval en complementariteit, die zonder goede definitie niet kunnen worden begrepen, en het zegt iets over de kwantummechanica, waarnaar ons inziens te pas en te onpas wordt verwezen.

Den Haag 2011, Godfried Kruijtzter

1. Verkenning

In dit hoofdstuk stippen we enige vragen en opvattingen aan die we steeds in de literatuur over lichaam en ziel (geest) en over oorzakelijkheid tegenkomen. In de daaropvolgende hoofdstukken gaan we op deze vragen en opvattingen nader in.

Vele hedendaagse neurowetenschappers zijn van mening dat geest (of bewustzijn) louter een bijproduct is van het functioneren van ons brein en dus weer verdwijnt wanneer de hersenen niet meer werken. Geest (of bewustzijn) brengt zelf niets teweeg (o.a. L. Cools en D. Swaab 2001).

Dit leidt al gauw tot de gedachte dat er alleen daden zijn en geen daders, of in termen van strafrecht: er is slechts de *actus reus* (gedraging en schade) en niet de *'mens rea'* (intentie, verwijtbare onvoorzichtigheid (Y. Buruma 2001). Het *Ik denk, daarom ben ik* van Descartes wordt dan: *Ik doe, daarom ben ik* (L. Cools 2001).

Ofschoon we de experimentele resultaten van deze neurowetenschappers ernstig moeten nemen en we deze wetenschappers dus niet zomaar in de hoek moeten zetten als overtuigde aanhangers van een reductionistisch materialisme, mogen we ons toch wel afvragen of hun conclusies niet wat te voorbarig zijn.

Velen zijn van mening dat er nog zeker tweehonderd jaar nodig is om te weten hoe de hersenen precies werken. Uiteraard is er dan ook de slotvraag: *Op welke wijze wordt het bewustzijn veroorzaakt.* (D. Chalmers 1995 en H. Barendrecht 2001).

Eén ding lijkt ons duidelijk: het bewustzijn participeert niet in de energiehuishouding. Mogelijk is het bewustzijn of al